

มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา

Course Specification

0107112 ประวัติศาสตร์ไทย

Thai History

รายวิชานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาประวัติศาสตร์

หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2568

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยทักษิณ

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. รหัส ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน รายวิชาที่เรียนพร้อมกัน และคำอธิบายรายวิชา

0107112

ประวัติศาสตร์ไทย

3(2-2-5)

Thai History

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยโดยผ่านกระบวนการสืบค้น รวบรวม ข้อมูลหลักฐาน สามารถอธิบายและนำเสนอความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยเพื่อสร้างสำนึกพลเมืองไทย

The historical development of Thailand through the process of investigating, collecting historical evidence, and presenting knowledge pertaining to Thai history to foster Thai citizenship consciousness.

2. ประเภทของรายวิชา

- ☐ ศึกษาทั่วไป
☐ วิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน
☒ วิชาเอกบังคับ
☐ วิชาเอกเลือก
☐ วิชาโท
☐ วิชาเลือกเสรี

3. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง

อ. ภาวดี ศรีวิไล

อาจารย์ผู้สอน

ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง

อ. ภาวดี ศรีวิไล

4. ปีการศึกษา/ ภาคการศึกษา/ กลุ่มผู้เรียน

ปีการศึกษา 2568 ภาคการศึกษาที่ 1 กลุ่ม S101

5. สถานที่เรียน

วันจันทร์ เวลา 08.00 - 12.10 น. ห้อง 17504

6. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

1 มิถุนายน 2567

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้/มีความสามารถ/สมรรถนะที่ต้องการด้านต่าง ๆ

1.1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายและนำเสนอเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยได้อย่างถูกต้อง

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้น รวบรวมข้อมูล และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทย

2. วัตถุประสงค์ของรายวิชา

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และเข้าใจภาพรวมเบื้องต้นของประวัติศาสตร์ไทยอันจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์หัวข้อเฉพาะต่อไป

หมวดที่ 3 ลักษณะการดำเนินการ

1. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

ภาคบรรยาย	ภาคปฏิบัติ	การศึกษาด้วยตนเอง
30 ชั่วโมง	30 ชั่วโมง	75 ชั่วโมง

คำชี้แจง : ภาคการศึกษาคิดเป็นไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์

2. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์และช่องทางที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

4 ชั่วโมง/สัปดาห์ (ทุกวันอังคาร เวลา 08.00 – 12.00 น. ณ ห้อง 13411)

หมวดที่ 4 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
1	- แนะนำคำอธิบายรายวิชา วิธีการดำเนินการสอน แผนการศึกษาด้วยตัวเอง และสร้างข้อตกลงต่าง ๆ ในการเรียนร่วมกัน - พื้นฐานการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ไทย	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน สื่อที่ใช้ -PowerPoint -หนังสือและเอกสารประกอบการ	ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง, ภูวดล ศรีวิไล
2	สังคมก่อนประวัติศาสตร์ และพัฒนาการของรัฐและสังคมตั้งแต่เริ่มสมัยประวัติศาสตร์จนถึงพุทธศตวรรษที่ 19	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและนำเสนอผลงานโดยนิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสารประกอบการสอน	ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง
3 -4	โครงสร้างทางสังคม และความเปลี่ยนแปลงของอยุธยาในพุทธศตวรรษที่ 20 -22 - ความสัมพันธ์ภายในและ ความสัมพันธ์ภายนอก - ขาดิพันธุ์ต่าง ๆ ในอยุธยา	4	4	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและนำเสนอผลงานโดยนิสิต สื่อที่ใช้	ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
	- ความเปลี่ยนแปลงมิติต่าง ๆ ในสมัยอยุธยาตอนปลาย			-PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสารประกอบการ	
5	อรุณรุ่งของกรุงเทพฯ : ความเปลี่ยนแปลงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น - จากอยุธยา ธนบุรี สู่กรุงเทพฯ - ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น - ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจหลังสนธิสัญญาเบาริง พ.ศ. 2398	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและนำเสนอผลงานโดยนิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสารประกอบการ	ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง
6	รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และราชสำนักกรุงเทพฯ - การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของผู้นำในราชสำนัก - การสร้างระบบราชการและโครงสร้างพื้นฐานในช่วงรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและนำเสนอผลงานโดยนิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสารประกอบการ	ผศ. ดร. พรชัย นาคสีทอง
7	ชีวิตของผู้คนอันหลากหลายภายใต้รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ - มณฑลเทศาภิบาล และผู้คนในภูมิภาคต่าง ๆ	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน	ภูวดล ศรีวีไล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
				-การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	
8	การปฏิบัติ 2475 และความเปลี่ยนแปลง ในมิติต่าง ๆ หลังการเปลี่ยนแปลงการ ปกครอง	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	ภูวดล ศรีวิไล
9-10	กำป็นเหล็ก และพญาอินทรี : สังคมไทย กับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในต้น ทศวรรษ 2500	4	4	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	ภูวดล ศรีวิไล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
11	จาก 14 ตุลา 19 สู่การพัฒนาใหม่ได้เปร มาธิปไตย และการสร้างสมดุลทาง การเมืองใหม่	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	ภูวดล ศรีวิไล
12-13	สังคมไทยหลังวิกฤตต้มยำกุ้ง และ รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 จนถึงพ.ศ. 2560	4	4	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	ภูวดล ศรีวิไล
14	ความหลากหลาย และทางเลือกของ สังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน -การค้นคว้าและ นำเสนอผลงานโดย นิสิต สื่อที่ใช้ -PowerPoint -ผลงานนิสิต	ผศ. ดร. พร ชัย นาคสี ทอง, ภูวดล ศรีวิไล

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง		กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
		บรรยาย	ปฏิบัติ		
				-หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	
15	สรุปภาพรวมประวัติศาสตร์ไทย	2	2	กิจกรรมการเรียนรู้ -บรรยาย -อภิปรายในชั้นเรียน สื่อที่ใช้ -PowerPoint -หนังสือและเอกสาร ประกอบการ	ผศ. ดร. พร ชัย นาคสี ทอง, ภูวดล ศรีวิไล
16	สอบปลายภาค				
17					
รวม		30	30		

2. แผนพัฒนาประสิทธิภาพรายวิชา (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของระยะเวลาทั้งหมดของรายวิชา
- ☐ 2. จัดการเรียนรู้ร่วมกับสถานประกอบการ องค์กร หรือหน่วยงาน
- ☒ 3. จัดการเรียนรู้เชิงรุก
- ☐ 4. รายวิชาส่งเสริมทักษะผู้ประกอบการของผู้เรียน
- ☐ 5. รายวิชาก่อให้เกิดนวัตกรรมของผู้เรียน โดยมีหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงาน
- ☐ 6. จัดการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ (online) ร่วมกับ ในที่ตั้ง (on-site)
- ☒ 7. มีการพัฒนาสื่อการสอนแบบออนไลน์โดยผ่าน TSU MOOC
- ☒ 8. เปิดเผยคะแนนเก็บก่อนการสอบปลายภาค
- ☒ 9. ส่งระดับขึ้นตามเวลาที่กำหนด โดยไม่มีข้อผิดพลาด
- ☐ 10. มีการทวนสอบรายวิชาในระบบของคณะฯ
- ☐ 11. อื่น ๆ ระบุ .....

3. แผนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ลำดับ	หัวข้อเรื่อง/ประเด็น/รายละเอียด	วิธีการประเมิน/ ลักษณะการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	คะแนน
1	แบบทดสอบ การค้นคว้า จัดทำรายงาน และการนำเสนองาน (Active learning)	สอบวัดผล, ประเมิน ความสามารถในการ เขียน สรุปความ และ ทักษะการนำเสนอ	ตลอดภาค การศึกษา	60
2	สอบกลางภาค	สอบวัดผล	7	20
3	สอบปลายภาค	สอบวัดผล	16-17	20
คะแนนรวม				100

วิธีการตัดเกรด ☒ อิงเกณฑ์ (FIX-Rate)
☐ อิงกลุ่ม (T-Score)

การกำหนดช่วงคะแนนของเกรด

เกรด	A	B+	B	C+	C	D+	D	E/F
ช่วงคะแนน	≥80	≥75	≥70	≥65	≥60	≥55	≥50	≥0

หมวดที่ 5 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

1. ตำรา เอกสารหลัก และข้อมูลสำคัญ

_____ . (2544). ภาพรวมภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.

ขจร สุขพานิช. (2519). ฐานันดรไพร่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประวัติศาสตร์คณะสังคมศาสตร์มศว.

ขจร สุขพานิช. (2523). ข้อมูลประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ขจร สุขพานิช. (2524). ข้อมูลประวัติศาสตร์สมัยบางกอก. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์.

ควอริช เวลส์.(2519). การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ. แปลโดยกาญจน์ สมเกียรติกุลและ
 ยุพา ชุมจันทร์กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

จิตร ภูมิศักดิ์. (2540). ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และ ขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชน
 ชาติ. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

ฉัตรทิพย์นาถสูภา. (2540). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

เฉลิม พงศ์อาจารย์. (2539). พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : เนตุกุลการพิมพ์.

- ชัย เรืองศิลป์. (2545). ประวัติศาสตร์ไทย สมัย พ.ศ. 2352 -2453 ด้านสังคม. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2539). อารยธรรมไทยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2544). ประวัติการเมืองไทย พ.ศ.2475-2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชิน อยู่ดี. (2529). สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- ชิน อยู่ดีและคณะ. (2523). มรดกทางวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- แชร์แวนส, นิโกลาส์. (2506). ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม. พระนคร : ก้าวหน้า.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2544). เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- ธิดา สาระยา. (2539). อารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.
- นันทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2535). การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี. กรุงเทพฯ : มติชน.
- บังอร ปิยะพันธ์. (2538). ประวัติศาสตร์ไทย การปกครอง สังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์กับต่างประเทศก่อนสมัยกรุงสุโขทัยจนถึง พ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บังอร ปิยะพันธ์. (2538). ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปิยะฉัตร ปิตะวรรณ.(2526). ระบบไพร่ในสังคมไทย พ.ศ. 2411 -2453. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคริส เบเคอร์. (2542). เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพ. เชียงใหม่:ซิลค์เวอร์มบุคส์.
- พิพาตา ยังเจริญ และสุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. (2529). การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์(พ.ศ. 2325 – 2394). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี มหาขันธ์. พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์, 2532.
- มานพ ถาวรวัฒนสุกุล. (2536). ขุนนางอยุธยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วารุณี ไอสถารมย์.(2524). การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ. 2411-2475. วิทยานิพนธ์ (อ.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์และสมโชติ อ่องสกุล (บรรณาธิการ). (2524). มณฑลเทศาภิบาล : วิเคราะห์เปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ศีกฤทธิ์ปราโมช, ม.ร.ว. (2518). สถาบันพระมหากษัตริย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศุภวรรณ ขวรัตน์วงศ์. (2540). บทบาทของชาวจีนในไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายถึงสมัยรัชกาลที่ 3
- สายชล วรรณรัตน์. (2525). เศรษฐกิจและสังคมไทยในสมัยปลายอยุธยา. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายชล สัตยานุรักษ์.(2546). พุทธศาสนากับแนวคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาลงกรณ์ พ.ศ. 2325 - 2352. กรุงเทพฯ : มติชน.

สุดแสงวิเชียร. (2517). **เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ของประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : การสารบรรณทหารเรือ.

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ. (2551). **สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย.** กรุงเทพฯ : พี.เพรส.

สุภาพพรรณ ณ บางช้าง. (2535). **พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนการเปลี่ยนแปลง
การปกครอง.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสงโสม เกษมศรี, ม.ร.ว. และวิมล พงศ์พิพัฒน์. (2523). **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์รัชกาลที่1 ถึง
รัชกาลที่3 พ.ศ.2325 – 2394.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย.

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์พ.ศ. 2172 – 2394. วิทยานิพนธ์(อ.ม. ประวัติศาสตร์) จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว.. (2521). **สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์พ.ศ. 2325 – 2416.** (แปลโดย ประการทอง
ศิริสุขและสุพรรณิ สงงบุญมี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพิมลธรรม.

อดิศร ศักดิ์สูง. (2550). **พื้นฐานอารยธรรมไทย ฉบับปรับปรุง.** สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อภิเชษฐ์ จันทเที่ยง. (2540). **บทบาทขุนนางมอญในสมัยอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. 2127 ถึง 2310.** ปรินญา
นิพนธ์(ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์ไทย)). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัญชลี สุสายัณห์. (2524). **ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และผลกระทบต่อสังคมไทยในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อาคม พัตริยะ และ นิธิเอียวศรีวงศ์.(2545). **อยุธยาตอนต้นศรีรามเทพนคร.** กรุงเทพฯ : มติชน.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย.**

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง. (2542). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย
พาณิชย์.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2542). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย
ธนาคารไทยพาณิชย์.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้. (2542). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคาร
ไทยพาณิชย์.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ. (2542). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคาร
ไทยพาณิชย์.